

Käytäntölähtöinen tutkimus ja sosiaalialan työ, Mahdollisuuksia ja haasteita

professori Erja Saurama, Helsingin
yliopisto

tutkimuspäällikkö Laine Terhi, Diakonia-
ammattikorkeakoulu

Esityksen rakenne

- Miksi käytäntötutkimus?
- Käytäntötutkimus
- Pragmatismi käytäntötutkimuksen taustafilosofiana
- Haasteet ja mahdollisuudet

Käytäntötutkimuksen yhteiskunnallinen tilaus

- Käsitys tiedosta, sen roolista ja tiedon kantajista on suuresti muuttunut viime aikoina, postmoderni aika
 - NPM
 - Kehittämisen pakko, tiedon avulla ohjaaminen, mutta paikallinen toiminta ei riitä, vaan tarvitaan intensiivisempää ja määrätietoisempaa ts. tutkimuksellisempaa osaamista
- tilaus molemmista suunnista (ylhäältä, alhaalta)

Sosiaalityön käytäntötutkimus

1. Ongelman asettelu ja aihe liittyvät käytäntöön,
2. Soveltavaa tutkimusta,
3. Palvelee monia intressitahoja, rajoja ylittävä tiedonmuodostus,
4. Jatkuva ja välitön yhteys sosiaalialan kehittämistyöhön;
5. Uudelleen käsitteellistävä ulottuvuus,
6. Hiljaisen tiedon sanallistaminen,

...sosiaalityön käytäntötutkimus

- Jaettu ja yhteinen tiedontuottaminen mukanaolijoiden kesken,
- Koskettavuus: marginaalissa olevien, poliittista valtaa vailla olevien ryhmien tiedon esiintuominen.
 - Satka, Mirja ym. (2005) Mitä sosiaalityön käytäntötutkimus on? Teoksessa Satka, M. ym. (toim.) Sosiaalityön käytäntötutkimus

Käytäntötutkimuksen piirteitä

- Ongelmanasettelu liittyy sosiaalialan käytäntöihin (käytännöstä käytäntöön)
- Tutkimusprosessia luonnehtii muutosorientoituneisuus (transformatiivisuus)
- Tutkimustapa on interaktiivinen ja tutkimusprosessiin osallistuu useita tahoja
- Tutkijan ja käytännön työntekijän roolit ovat limittäiset ja tutkija on sekä subjekti että objekti
- Tiedon tuottaminen ja tiedon käyttöönotto on päällekkäistä

Käytäntötutkimus on arvosidonnaista ja kiinnittynyttä:

- Käytäntöön ja sen kehittämiseen
- Sosiaalityön näkyväksi tekemiseen ja uudelleen käsitteellistämiseen
- Yhteisölliseen työskentelytyyliin
- Sosiaalialan etiikkaan

Tiedon ja käytännön suhde

- Tieto on jotakin, joka syntyy käytännön eli kokemuksen jälkeen, a posteriori
- Eroaa siis lähtökohdasta, jonka mukaan on olemassa tietoa ennen kokemusta, a priori
- Kysymys on siis empiirisen ja ei-empiirisen tiedon välisestä suhteesta ja tiedonmuodostuksesta
- Abduktiivinen päättely välittäjänä

Tieteen tekemistä määritteleviä asioita

Perinteinen näkökulma

- Tieto
- Teoria
- Ylempi
- Muuttumaton
- Turvallinen
- Varma

Toinen näkökulma

- Käytännöt
- Taidot
- Alempi
- Tilannesidonnainen
- Vaarallinen
- Epävarma

- Taustalla Deweyn (1999 [1929])
ajatukset

Pragmatismi

- Käsitteet ja ongelmat ovat käytäntöön kietoutuvia (käytäntöpitoisia),
- Teorian ja käytännön raja kyseenalaistuu, Tarkastelun tulee alkaa tosiasiallisesta tekemisestä, tämän jälkeen voidaan pohtia tekemisen seurauksia,
- Tieto on erottamattomassa yhteydessä tekemiseen.

» Esim. C.S. Pierce, John Dewey

Käytäntö

- Käytäntö koostuu yksittäisistä ja ainutlaatuisista tilanteista, jotka eivät ole toistettavissa ja joista ei voi varmistua täydellisesti.
- Epävarmuus on aina osa käytäntöä.

-Dewey 1999 [1929] Pyrkimys varmuuteen

Toiminta

- Ihmisen suhde maailmaan on aina toimintasuhde,
- toiminta tutkimuskohteeksi,
- tiedostaminen, havaitseminen, tunne-elämä, tahto, valinnat ovat toiminnan sisällä (universaali toiminta),
- toiminnalla on prosessiluonne,
- toimijalla ei ole välttämättä mielessään selkeää päämäärää,
- yksilöllisyyden tarkastelu edellyttää yhteisöjen rakenteen ja instituutioiden tarkastelua.

-Dewey (2006) [1926] Julkinen toiminta ja sen ongelmat

Pragmatismi – Käytäntölähtöisyys teoreettisesti

- Tavanmukainen toiminta, refleктоimattomat esioletukset,
- Kokemus – lingvistisen käänteen jälkeen kokemuksen käsitteellistäminen vaatii kokemuksen nyansoitua ja syvällistä ymmärrystä (Bernstein 2010, 129),
- Episteeminen auktoriteetti – refleктоitu tieto, merkitys

Kokemus

- Raaka todellisuus, pakottavuus, vastaansanomattomuus, kovat faktat.
- Kokemus on suurin opettajamme – yllätysten ja pettymysten kautta.
 - **(Bernstein 2010, 129)**

Mahdollisuudet ja haasteet

Mahdollisuudet

- Monitoimijainen tiedontuotanto,
- Bottom-up, top-down,
- Juurruttaminen opetuksen kautta

Haasteet

- Pirstaleisuus ja pistemäisyys,
- Yhteiskunnan rakenteiden näkökulma,
- NPM